

Narkolepsi

Narkolepsi är en neurologisk sjukdom som innebär att hjärnan inte kan styra över vakenhet och sömn. Det påverkar djupsömnen och gör att personer med narkolepsi är mycket trötta och sömniga om dagarna och får sömnattacker som inte går att förhindra. Många har också kataplexi. Det är attacker av plötslig kraftlöshet som kan utlösas av starka känslor. Symtomen varierar och påverkar vardagen på olika sätt.

Man räknar med att 50 personer per 100 000 invånare har narkolepsi. Det motsvarar ungefär 4 500 personer i Sverige. År 2009–2010 användes Pandemrix som vaccin mot influensa A(H1N1). Efter vaccinationen fick minst 350 barn och unga vuxna narkolepsi i Sverige.

SYM TOM

Symtomen brukar komma i tonåren men några insjuknar när de är barn. Symtomen är trötthet, dagsömnighet som inte går över och ofrivilliga sömnattacker. Många med narkolepsi har också kataplexi som innebär plötslig kraftlöshet i musklerna, oftast i nacken, benen och armarna. Kataplexi brukar inträffa i samband med glädje och skratt, men kan också utlösas av ilska, rädsla, överraskningar och stress. En del får hallucinationer strax innan de somnar eller vaknar.

Personer med narkolepsi brukar vakna flera gånger varje natt och får mindre djupsömn än normalt. Det kan påverka koncentrationen och inlärningsförmågan och leda till svårigheter att orka med social samvaro, studier och arbete.

ORSAK

Narkolepsi delas in i två typer. Typ 1 beror på en reaktion i immunsystemet som gör att kroppen angriper celler i en del av hjärnan som producerar ett hormon som reglerar vakenhet och sömn. Personer som fick narkolepsi efter att ha vaccinerats med Pandemrix har typ 1. Vid narkolepsi typ 2 brukar symtomen vara lindrigare. Orsaken till typ 2 är okänd.

BEHANDLING

Narkolepsi går inte att bota. Behandlingen inriktas på att lindra symtomen genom att förbättra sömnen och minska dagtröttheten. Det finns läkemedel som används för att lindra trötthet och andra som används för att förebygga kataplexi. En del är bara godkända för behandling av vuxna. Personer med narkolepsi behöver också strategier för att hantera tröttheten, som regelbundna sovvanor eller korta vilostunder under dagen.

Psykologiskt och socialt stöd är viktigt, både för den som har narkolepsi och för de närstående. Det är också viktigt att informera skolan och arbetsplatsen om vad sjukdomen innebär.

RESURSER PÅ RIKS- OCH REGIONNIVÅ

Barn- och vuxenneurologer ställer diagnos och behandlar narkolepsi. På några sjukhus finns det narkolepsiteam som erbjuder behandling och stöd.

Vid universitetssjukhusen finns Centrum för sällsynta diagnoser (CSD) som kan ge vägledning och information om ovanliga sjukdomar och syndrom.

SAMHÄLLETS STÖDINSATSER

Barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar kan få olika typer av stöd och insatser. Mer information om samhällets stöd finns att läsa i Socialstyrelsens kunskapsdatabas om sällsynta hälsotillstånd under ”Samhällets stödinsatser”.

INTRESSEORGANISATIONER

Narkolepsiföreningen Sverige

Neuro

Riksförbundet Sällsynta diagnoser

LÄS MER

Det här är en kort sammanfattning av texten om narkolepsi som finns i Socialstyrelsens kunskapsdatabas om sällsynta hälsotillstånd.

Informationscentrum för sällsynta hälsotillstånd

Informationscentrum för sällsynta hälsotillstånd vid Ågrenska har i uppdrag av Socialstyrelsen att producera texterna som publiceras i kunskapsdatabasen för sällsynta hälsotillstånd.

E-post: sallsyntahalsotillstand@agrenska.se

Texten om det sällsynta hälsotillståndet är reviderad november 2018.